

Vocabulari de la "Política" d' Aristòtil.

Materials propis (R.A.) i adaptació del text de René Lefebvre "Politique - Aristote" Ed. Ellipses.

Acció (praxis): En Aristòtil, l'acció s'oposa a la "teoria" (pensament pur o contemplació) i a la "poiesis" (producció). L'acció es caracteritza perquè té valor en ella mateixa. (E.N., VI, 4 i 5). Ètica i política tracten de l'acció, sovint presentada com un "art", en la mesura que art i producció estan vinculats.

Alternància: Aristòtil caracteritza els règims de llibertat com aquells en què s'obeeix i es mana alternativament.

Amistat (philia): Terme general que fa referència a múltiples formes de solidaritat i de benevolència. Estudia aquest tema als llibres VIII i IX de l'Ètica a Nicòmac i considera l'amistat com quelcom encara més important que la justícia per a la unitat i l'estabilitat de les ciutats.

Aristocràcia: Mot ambigu que fa referència al règim polític en què el poder pertany als millors ("aristoi"); però a la pràctica significa el govern de la noblesa, considerada com el grup dels millors. També es pot entendre com el tipus de govern en què es mana en vistes al millor. Aristòtil té clares simpaties per aquest règim.

Autarquia: Ideal d'independència econòmica, autosuficiència. És un estat que la família no pot assolir i que, en conseqüència, fa necessari que apareguin els pobles i finalment les ciutats. Més enllà de l'economia, l'autarquia és un ideal més diví que humà.

Ciudadà: Ser ciudadà és quelcom més que ser home, tot i que els drets i deures del ciudadà depenen de la mena de règim polític. Ser ciudadà és formar part d'un conjunt específic de solidaritats i aliances trenades al llarg d'una vida i implica necessàriament exercir funcions judicials i polítiques.

Ciutat (polis): Quan Aristòtil escriu la "Política" les polis que descriu ja han passat avall. De fet, tot el llibre és un testimoni del tipus d'organització social que l'expansionisme macedònic ha tornat anacrònic. La ciutat és una organització natural, en la mesura que prové

de la família. Però a més de donar un marc a la felicitat i de realitzar les potencialitats socials i racionals humanes, la ciutat té també tot un estatut jurídic en funció del seu règim. La ciutat és una comunitat cívica, unida per lligams d'amistat entre ciutadans. A Grècia, la distinció moderna entre "societat civil" i "Estat" resulta impensable. L'element que dóna consistència a la ciutat no és l'activitat econòmica, sinó la capacitat de crear lligams de convivència.

Comunitat: Concepte que Aristòtil usa per referir-se a entitats com la família i la ciutat, que fa referència al lligam que uneix els individus i que és irreductible a la pura i simple suma de les parts que la constitueixen. Aristòtil critica Plató perquè la ciutat del filòsof-rei no seria una, sinó tres comunitats diferents i contraposades. La comunitat implica interessos comuns i, en conseqüència, posa tots els membres a treballar en un mateix sentit –que és el de l'interès comú. La diferència entre un règim polític just i un règim polític desviat és que, estrictament, el règim just crea o potencia lligams comunitaris en vistes al bé comú, mentre que el règim injust o desviat no ho fa.

Crematística: Mot grec que designa l'art de l'adquisició. A la "Política" (I, 8-11), Aristòtil considera que hi ha una crematística legítima (adquirir per fer front a les necessitats) i una crematística il·legítima (esforçar-se a comerciar per tenir sempre més). Els homes no s'associen per a la sola existència material, sinó per tal de ser feliços.

Democràcia: Etimològicament "govern del poble". Aristòtil li troba defectes i virtuts, a diferència de Plató que considerava la democràcia un règim sense virtut.

Despotisme: "Dèspotes" en grec vol dir l'amo d'esclaus. Per analogia, govern despòtic és el que tracta els individus com a esclaus, sigui perquè governa en interès propi o perquè limita el paper dels individus a l'estricta obediència. Aristòtil en parla a la "Política" (III,6,1279^a 17-22).

Dominació: Aristòtil té molt clar que no és –de cap manera– la finalitat de l'activitat política (VII, 2; 14)

Dones: No tenen cap paper en la ciutat; tot i que diferencia la dona legítima de l'esclava, el seu lloc és a la llar.

Economia: Terme que prové del mot "oikos", que vol dir: casa. En un primer moment, aquest mot fa referència a tot el que implica governar la casa (produir, tenir cura dels esclaus...). El llibre I –i en general, tota la "Política"– mostra que la ciutat té una finalitat econòmica (assolir

l'autarquia que la família tota sola no pot aconseguir); però no es limita de cap manera a aquesta finalitat, sinó que més enllà de l'economia hi ha la convivència entre els ciutadans i la recerca de la felicitat, molt més important per a Aristòtil que no pas l'economia.

Educació: Igual que el seu mestre Plató, també Aristòtil considera que l'educació és la millor manera d'aconseguir l'estabilitat d'un règim polític. Els dos últims llibres de la "Política" proposen un sistema educatiu (VIII, 1).

Equitat: Correctiu a la justícia legal, virtut del qui no resta presoner de regles rígides.

Esclavatge: Aristòtil el considera natural, amb arguments clarament racistes. Per a ell és constitutiu de la ciutat.

Família: La comunitat elemental en la ciutat. La jerarquia política es pot comprendre a partir de la jerarquia en la família.

Felicitat: La ciutat constitueix el marc en què l'home –sociable i raonable– assoleix la bona vida. El millor Estat serà el que fa més feliços als humans. Però bàsicament és una qüestió ètica i un element que marca el punt de contacte entre ètica i política.

Ideal: Aristòtil prolonga la reflexió platònica sobre l'Estat ideal a la "Política" (llibres VII i VIII). Però el que cerca és més aviat "el millor realitzable" (IV,1) i mostra que hi ha maneres diverses d'entendre l'expressió "el millor règim".

Justícia: Més enllà de la qüestió del règim just ("Política" III, 12, o V,1) la noció de justícia (especialment en l'Ètica a Nicòmac V) està vinculada a les nocions de justícia distributiva i correctiva o legal.

Llei: La "Política" aristotèlica tracta dels règims més que no pas de les lleis que estan subordinades als règims. Tot i preferir l'autoritat de la llei a l'arbitri individual, Aristòtil li reconeix límits.

Llibertat: Aptitud essencial per tal de dirigir-se un mateix o dirigir els altres. Cal diferenciar clarament la llibertat dels moderns (aconseguir que la pròpia vida no estigui controlada per l'Estat), de la llibertat dels antics per als quals només és lliure aquell qui mana. La llibertat es tradueix en termes de comandament i implica alternança de poder, de manera que de vegades algú mana i d'altres el mateix és manat.

Monarquia: Govern d'un tot sol, rei o tirà. Sobre aquesta diferència vegi's "Política", V,10.

Oci (skolé): Condició indispensable de la vida del ciutadà, necessari per a la reflexió, la filosofia i la cultura en general.. Implícitament i explícita pressuposa l'esclavatge.

Oligarquia: Etimològicament, regim en què el poder pertany a un petit nombre. En la terminologia d'Aristòtil és el règim en què el poder pertany als rics.

Política: Del grec "polis"(ciutat): La política és natural a l'home, indispensable per a la seva felicitat.

Prudència (frònesi): Saviesa pràctica, virtut intel·lectual estudiada en l'Ètica a Nicòmac (VI, 5 i 7-8), particularment útil en el domini incert de l'acció política.

Punt mitjà: Hi ha una analogia entre la virtut com a punt mitjà (Ètica a Nicòmac, II, 5-6) i la recerca política de la conciliació, d'una banda, i l'elogi de la classe mitjana ("Política", V, 11) de l'altra.

Teoria: En grec "theoria" fa referència al coneixement pur (de vegades se'n diu "contemplació"), per oposició a l'acció ("praxi"). L'acció política és incerta i demana prudència. En tot cas, la vida teòrica és més eminent que la vida política –que ocupa el cim de la vida pràctica.

Tirania: Règim en què el poder pertany a un home sol; el pitjor dels règims polítics segons Aristòtil i gairebé ni tan sols qualificable com a règim polític.

Virtut (areté): Tota forma d'excel·lència, no només moral (encara avui parlem, per exemple de la "virtut" d'un medicament). Correspon a l'ètica estudiar les formes de l'excel·lència humana i la virtut s'ha de comprendre com una condició indispensable per a la felicitat, tant en l'home com en la ciutat.